

A BAKONY BARLANGKUTATÓ EGYESÜLET

1993. ÉVI JELENTÉSE

**Irta: Gyurman Csaba
Iharos András
Ilon Gábor
Klinger László
Németh Róbert**

AJKA-TAPOLCAFŐ, 1993. december 31.

1. Munkaterv az 1993. évre

1. Feltáró kutatás

- a., az Öreg-köves-viznyelőbarlang feltáró kutatása
- b., a Bujó-lik feltáró kutatása
- c., a Fortuna-barlang feltáró kutatása
- d., a Hajszabarnai Pénz-lik feltáró kutatása
- e., a Pápa-tapolcafői barlangok feltáró kutatása

2. Hidrológiai vizsgálatok

- a., nyelômûködések megfigyelése
- b., vízelemzések
- c., csepegôhelyek kiépítése a Hajszabarnai Pénz-likban

3. Klimatológiai vizsgálatok

- a., hőmérséklet, páratartalom, huzat vizsgálata a Bujó-likban

4. Barlangbiológiai vizsgálatok

- a., Bujó-lik
- b., Fortuna-barlang

5. Barlangvédelem

- a., Aknaácsolat készítése az Öreg-köves-viznyelő-barlang új bejáratához.
- b., a Hajszabarnai Pénz-lik lezárása

6. Barlangkataszterezés

- a., 4440-es kataszteri terület
- b., a 4412-es és a 4430-as terület kataszterének kiegészítése

1.1. A munkaterv végrehajtásának értékelése. (Gyurman Csaba)

1993. évi munkánkra is rányomta bélyegét, hogy nagyon alacsony létszámmal dolgoztunk. A csoport tagjait szinte csak feltáró munkára lehetett mozgósítani.

1993. évben így elsősorban a feltáró munkára összpontosítottunk. 9 barlangban végeztünk feltáró tevékenységet.

A hidrológiai, klimatológiai és biológiai adatgyűjtések folynak, ezeket egy későbbi jelentésünkben fogjuk feldolgozni.

Dokumentációs tevékenységünk sajnos technikai hiba miatt nem teljes. 1993. évi fotóanyagunkat csak az 1994-es jelentésünkben tudjuk közölni.

Kataszterezésünk a 4412-es és 4430-as kataszteri terület kiegészítésére korlátozódott.

2. Összefoglalás

Az egyik legfontosabb kutatási objektumunkban, a Bújólikban két helyen végeztünk feltáró munkát, mindkét helyen közelebb jutottunk az célhoz.

Az öreg-köves-víznyelőbarlangban egy új, hatalmas méretű kürtöt találtunk, itt azonban elsősorban a bejáratú akna ácsolására fordítottunk figyelmet.

Kisebb feltáró munkákat végeztünk a B-3-as és az M-2/a víznyelőkben.

Jelentős előrehaladás történt a Tapolcafői-forrásbarlangban is. Egy új barlangág vált ismertté, amelyből

folytatható a barlang új részeinek megismerése.

Megkezdtek a Töpéri-barlangból az összes törmelék ki-hordását a további feltárások elősegítése céljából.

Folytattuk a Lombik- és a Kristály-barlang feltárását.

Megkezdtek az Attya-pusztai-forrásbarlang feltárását, ahol szintén jelentős eredmények várhatók, régészeti vonatkozásban is.

A Bújó-lik feltárása kapcsán új megfigyeléseket végeztünk a barlang kialakulásával kapcsolatban. A bejárati zóna átvizsgálásával eddig nem ismert, eltömődött járatokat figyeltünk meg, amelyek a barlang feltárását megkönnyíthetik.

A Tapolcafői-forrásbarlangban a források római és Arpád-kori használatát bizonyító leletek kerültek elő, amelyeket Ilon Gábor múzeumigazgató dolgozott fel. Az attya-pusztai forrásoknál szintén kerültek elő középkori leletek.

Kataszteri tevékenységünkben a 4412-es és a 4430-as területen az újabban megtalált barlangok felmérését végeztük el.

3. Feltáró kutatás

3.1. Az öreg-köves-viznyelőbarlang feltáró kutatása

Nagyvázsony, 4430-as kataszteri terület (Klinger László)

Ez év tavaszán a barlang bejáratánál égetővé vált egy igen komoly állapotfelmérés az ácsolat tönkremenetele miatt, amelyet igen veszélyes volta miatt négyen végeztünk el.

Ekkor a barlang egyik végpontján szintén állagvédelem miatt a bontási pont felett omlasztást kellett eszközölni.

Míg az egyik páros más területen tartott szemrevételezést, addig mi Németh Roberttel elvégeztük az omlasztást. A fejünk felett lévő 3 m magas omladékban, amely nagy kövekkel volt tarkítva, alig egy-másfél órás munka után öklömnyi lyuk vált láthatóvá. A járat közepén az utolsó követ leomlasztva, felmáztunk egy 3 m magas, 3 m átmérőjű, erősen feltöltődött agyagos üregbe.

A kürtő oldalfalai vékony agyagfilmmel borított szálköböl állnak. A főte és a talp omladékból áll, így csak az eltömődések közti légrésnek tekinthetjük az általunk véletlenül megtalált üreget.

A felfelé vezető járat a felszínen nem észlelhető, de a fölötte vezető rövid, vízfolyás nélküli árok feltételezhetően ehhez tartozik.

A barlang alaprajza egymás mellett alig 1-2 m távolságban elhelyezkedő függőleges aknákat mutat. Ebbe a képbe igen szervesen illeszkedik ez az új járat, amely jelenleg a barlang legnagyobb átmérőjű kürtője. Maga a bontási hely, ami miatt az omlasztást végeztük, szintén függőleges szelvényű akna. Ezért kijelenthetjük, az egyik a másiknak szerves része.

3.2. Feltárás az M 2/a. víznyelő egyik oldalberoqyásában. Nagyvázsony, 4430-as kataszteri terület. (Klinger László)

A víznyelő régóta kutatott objektuma a csoportunknak, az első feltárásaink a '70-es években történtek (1958-59-ben Leél-össy Sándor is kutatott a víznyelőcsoport-

ban). A feltárások rövidebb-hosszabb szünetekkel azóta is zajlanak.

Eddig a legtöbb eredményt a legnagyobb nyelő legmélyebb pontján értük el, ahol többszöri agyagsuvadások ellenére is reményteljesnek tűnik a kutatás. (Lásd a Bakony Barlangkutató Egyesület 1990-92. évi jelentéseit). Itt a kétszeri ácsolás most védi a néhány méterig feltárt üreget. Az üreg nehéz bontása és a kitermelt törmelék igen bonyolult felszínre juttatása miatt új bontási hely keresése merült fel.

A nyelöt átszelő törésvonalak és két meredekfalú oldalberogyás miatt, amelyekhez árok nem vezet, és valószínűleg sohasem vezetett, a nyelőhöz közelebbi berogyásban feltáró aknát mályítottunk.

Az akna eddig még sem mészkőtörmeléket, sem bazaltkavicsot nem harántolt. Oldalfalai még sehol sem értek szálkövet. A berogyás átmérője kb. 5 méter, mélysége 3 m.

Valószínűnek tartom, hogy az agyagos, nyúlós kitöltés és a vízholdta törmelék hiánya egy könnyen feltárható, viszonylag nagyobb méretű járatra utal. A téli idő elmúltával a kutatást feltétlenül folytatni kell.

3.3. A Bújó-lik feltáró kutatása. Ajka-Padragkút, 4430-as kataszteri terület (Gyurman Csaba)

A barlang feltárását 1993-ban két ponton folytattuk.

A barlang végpontján tovább bontottuk az omladékhegy szifon felőli részét. Az óriás méretű kövek miatt itt a bontás elég lassan halad, időnként pedig a befolyó víz árasztotta el a munkahelyünket. Már egyértelműen tisztázódott, hogy hol tűnik el a víz a szifonból, de

még az omlásveszély miatt nagy mennyiségű anyagot kell innen kitermelni. Lassan gondot okoz a kitermelt törmelék elhelyezése is, a Grand Kanyonban lévő depóhely ugyanis megtelik.

A másik bontási hely a bejárat közelében van, itt a barlangi patakot akarjuk követni, amely ezen a szakaszon nem a főágon, hanem egy oldalágon folyik. Néhány napos munkával mintegy 4 m hosszú folyosószakaszt bontottunk ki, ahonnan már jól lehet hallani a vízfolyás (vizesés?) zaját. Jelenleg itt a barlang végpontján lévő összecementálódott anyaghoz hasonló dugó van a folyosóban, csak néhány centiméteres légrés látható. A további bontás csak véséssel folytatható.

3.4. A Töpéri-barlang feltáró kutatása. Tapolcafő, 4412-es kataszteri terület. (Iharos András)

A barlangban továbbjutással nem kísérleteztünk, hanem elkezdtük a bejáratától az útban lévő törmelék kihordását. Ez úgy kb. 10 m hosszban sikerült is.

A barlang előtt elhelyezkedő tó valószínűleg rétegvíz-ből táplálkozik, ennek következtében a barlangban is megtaláltuk a vizet a törmelék kihordása során. A jelenlegi barlangi tó bejárat felőli végétől a bejáratig 10-20 cm széles, 50-60 cm mély csorgót sikerült kibontani.

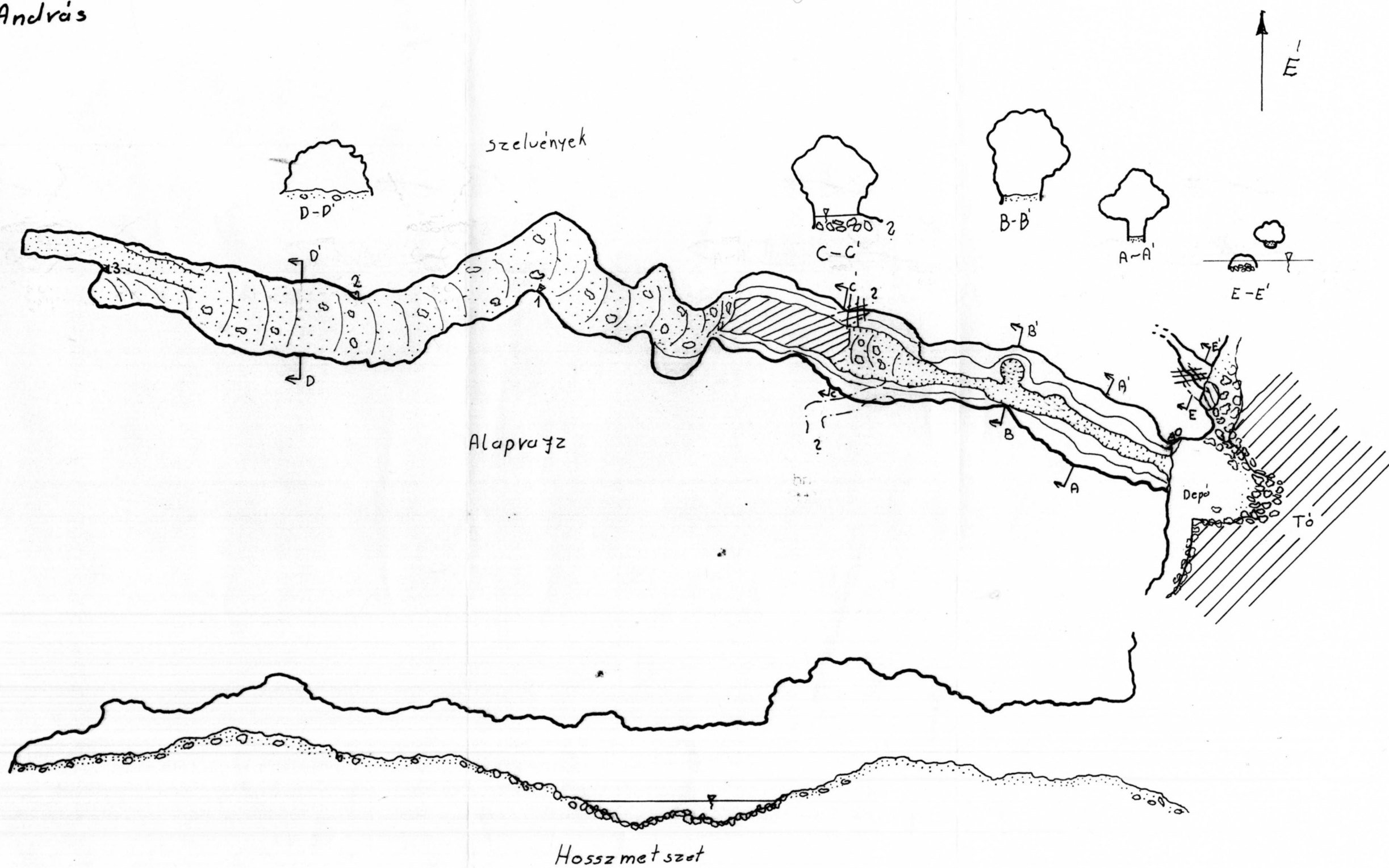
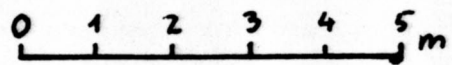
A tó szintje erősen ingadozik, úgy alkalmanként a tó alján lévő törmeléket is tudjuk bontani. A legutóbbi bontáskor a vízszint (alacsony volt) alatt kb. 10 cm-re egy nagyjából déli irányba vezető járatnak a tetejét sikerült megfigyelni, ezt mostanában sajnos bontani nem tudjuk (már többször is próbálkoztunk kopolyút növesztetni, eddig sajnos eredménytelenül).

Tőpévi-barlang (Tapolcafő)

Felmérte: Simon Ildikó
Iharos András

Szerkesztette: Iharos András
1993. Okt. 26.

M 1:100

A barlang további feltárása a mostani végpont felé folytatódik.

3.5. A Lombik-barlang feltáró kutatása. Tapolcafő, 4412-es kataszteri terület. (Iharos András)

Ezzel a barlanggal sajnos nem sokra mentünk. Az akna 5 m mélységig megy le változó, 1,6-1,7 m-es átmérőben és a legalján szálkő talppal végződik, északnyugati oldalán látható egy repedés, kitöltődve gyöngykavics és szürke homok keverékével (az akna kitöltése sárga homok volt), de ez mindössze 30-40 cm magas és 15-20 cm széles, a talpszinttől 50 cm-rel magasabban.

Több variáció is felmerült a barlang keletkezésével kapcsolatban, de egyik sem az igazi:

1. Valóban a repedésen áramlott be a víz nyomás alatt, de akkor a szemközti falon kisebb gömbüstnek kellett volna képződnie, és nem a fenékről indulnának a 20-30 cm-es kannelurák, melyek a felszínig vezetnek. Kétséges az is, hogy kiáramolhat-e annyi víz nyomás alatt is, hogy ilyen átmérőjű kürtő keletkezzen.

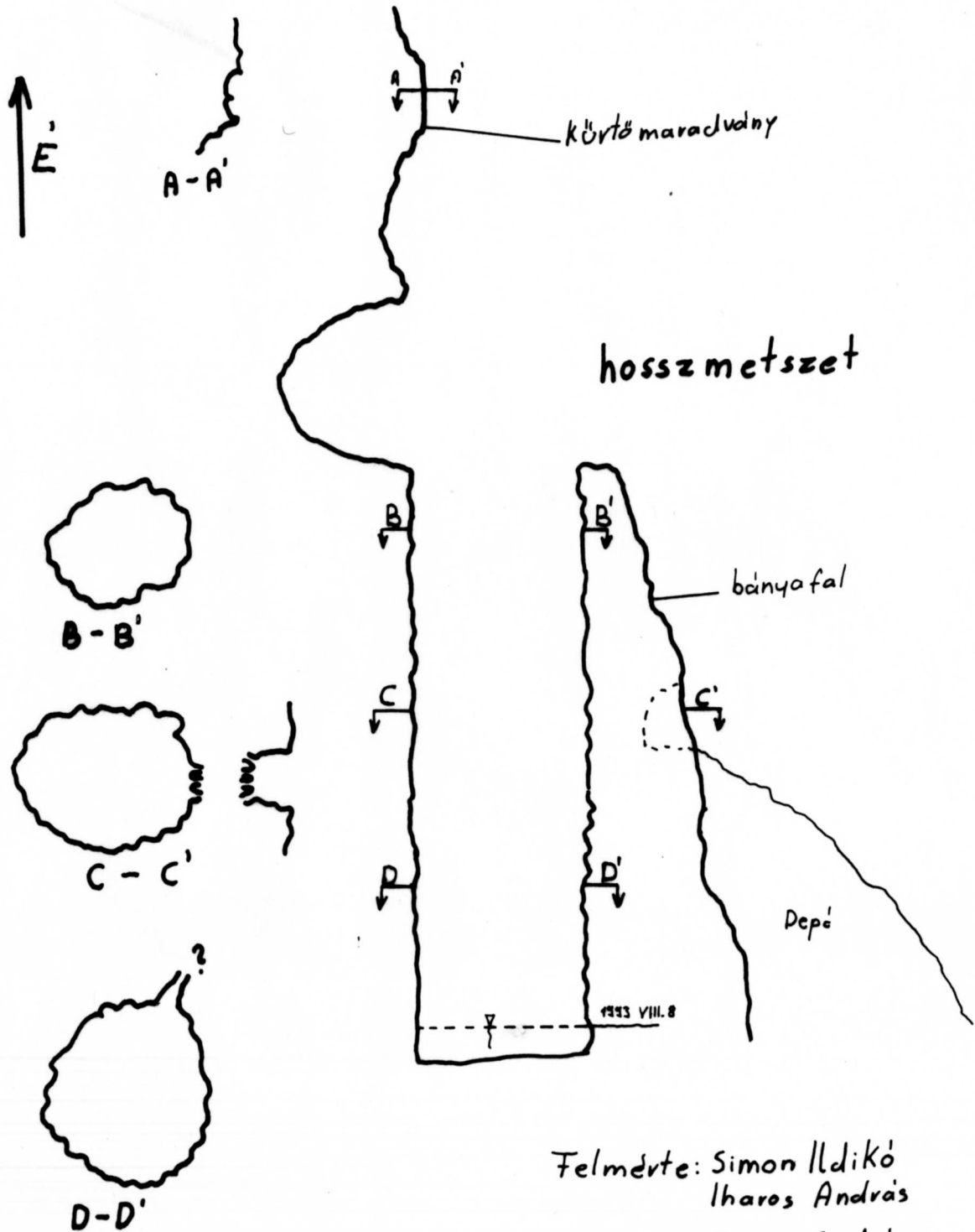
2. A barlang kialakulása után a rétegek elcsúszhattak egymáson és ezáltal megszakadt az akna, a továbbra is felszínre igyekvő vizek alakították ki az akna oldalán a repedést.

3.6. A Tapolcafői-forrásbarlang feltáró kutatása. Tapolcafő, 4412-es kataszteri terület. (Iharos András)

A Forrás-barlang kutatása idén nagyrészt szelvénybővítésekkel állt, de továbbjutások is történtek.

A tavalyi végponton sikerült levésni a déli irányba továbbjutást akadályozó sziklaélet, melyről kiderült,

Lombik-barlang (Tapolcafő)

hosszmetszet

Felmérte: Simon Ildikó
Iharos András

Szerkesztette: Iharos András
1993 VIII. 8.

M 1:50

0 1 2 3m

hogy nem is szikla volt, hanem kristállyal összecementálódott homokos anyag. Utána egy kb. 7 m-es vízszintes járat nyílt meg, a Gyökér-folyosó.

Az északi irányban az omladékot sikerült eltávolítani és egy felszínre nyíló forráskürtöt kibontottunk, amely nagymértékben elősegítette az anyag felszínre juttatását. Az omladék mögött megnyílt egy kb. 3 m hosszú és 2 m mély hasadék, amely valamikor a felszínre nyílhatott, mert betondarabokat találtunk a legvégén.

Az omladékos teremben is sikerült egy felszínre vezető forráskürtöt kibontani, melyen keresztül eltávolítottuk a teremből az omladékot.

A barlang új részeinek leírása: a Gyökér-folyosóba egy nagyon szűk S-kanyaron keresztül lehet bejutni. A járat arról kapta a nevét, hogy amikor felfedeztük, a felette növe szilvafa gyökerei belógtak egy járhatatlan forráskürtön és össze voltak fonódva.

A járatban rendkívül nehéz volt bontani, mivel az S-kanyaron nehezen fértek ki a vödrök.

A járat falait itt is gömbüstök borítják, de elmaradt a szokásos fekete bevonat, ehelyett kristályok jelentkeztek, melyek sok helyen visszaoldott felületűek.

A járat végén egy forráskürtő vezet felfelé, melyet a felszínen is megtaláltunk, de még nem véstük ki a becementálódott köveket.

A kürtő alatt keleti irányban szűkület van, ami után egy akna található. A Gyökér-folyosó kitöltése teljes egészében homok. Az omladék után a hasadék falai szintén tele vannak gömbüstökkel, itt sincsenek fekete bevonatok és kristályok is csak nagyon kis mennyiségben

fordulnak elő.

Az egyik barlangász palántának sikerült lejutnia a hasadék aljára, ahol egy járat kezdetét vélte látni. A hasadék alján omladék található.

Tovább folytattuk a tavaly felfedezett akna bontását, amely először lejtősre váltott déli irányba, utána 180 fokos fordulatot tesz és kb. 2 m-t megy északi irányba, azután beszűkül egy kb. 20 cm oldalú, nagyjából háromszög alakú járatban. Az akna kitöltése váltakozóan agyag- és homokrétegekből állt, a végén nagymennyiségű koptatott kavicsot találtunk homokrétegekbe ágyazva.

Sajnos a Forrás-barlangban is szükségessé vált valamiféle vésőgép használata a sok szűkület miatt.

3.7. A Kristály-barlang feltáró kutatása. Tapolcafő, 4412-es kataszteri terület. (Iharos András)

Nehezen haladt a munka a barlang szűk volta miatt, a járható részen a talppontot süllyesztettük, de a végponti szűkületet így sem sikerült leküzdenünk. Szeptember elején az ajkai barlangász szakkör egyik palántájának sikerült átjutni a szűkületen, kb. 2 m-t sikerült előre hatolnia, a tágasabb részen újból törmelék zárja el továbbjutást.

A barlang továbbkutatását 1994. évre halasztottuk a megfelelő eszközök hiánya miatt.

A tavalyi leírásunkat annyiban kell módosítanunk, hogy megtaláltuk a barlang írásos említését 1969-ből, amely a következőket írja le:

"... a víz gravitációsan az erőmű gépháza előtti A/jelű forrásba települt 3 m átmérőjű, kb. 6 m mély vízgyűjtő

kútba jutott, amely egyben víztermelő is, egy nagy barlangjáratból és több kisebb repedésrendszerből táplálkozik. Az akna fenékszintje 165,54 m Orsz." Léczfalvy S.-Lukács L.(1969).

3.8. Az Attya-pusztai-forrásbarlang feltáró kutatása.

Pápakovácsi, 4412-es kataszteri terület. (Iharos András)

Elkezdtek itt is a munkát, kiástunk egy forráskürtöt, meg is találtuk a barlangjáratot, mely teljes mértékben gyöngykaviccsal van kitöltve.

A kutatás során nagymennyiségű régészeti lelet került elő, amelyeket eljuttattunk a pápai múzeumba. Részletesebb leírásukat közöljük a továbbiakban.

Sajnos a további kutatásokat el kellett halasztani 1994-re, mert az egyház tulajdonában van a forrástó területe. A szerződés és engedélyeztetés folyamatban van.

Az Attyai-vágás területén megtaláltuk a régebbi irodalomban említett ún. "karsztos üreg"-et, melyet az év végefelé meg is bontottunk, kutatása indokolt.

3.9. A B-3-as víznyelőbarlang feltáró kutatása. Ajka-Padragkút, 4430-as kataszteri terület. (Gyurman Csaba)

A barlang feltárását a nyári tábor idején végeztük. Sajnos az első ácsolat tönkremenetele miatt nagy mennyiségű anyag omlott le, illetve került a vízfolyással a barlangba.

Az új, biztonságos ácsolat elkészítése után újra kitermeltük a bedőlt és behordott törmeléket, majd folytat-

tuk a bontást. A barlang szűk jellege miatt csak a vékony emberek dolgozhattak ezen a munkahelyen. Az anyag kitermelésének nehézsége miatt az előrejutás csak 1-2 m hosszban sikerült.

3.10. Allagvédelmi munkák barlangjainkban. (Klinger L.)

Nyári táborunk fő feladata az Öreg-köves-víznyelőbarlang egyre romló ácsolatának felújítása volt.

A technikai feltételek megteremtése mellett a személyi feltétel okozta a legnagyobb gondot. Csoportvezetőnk balesete miatt csak messziről nézhette a munkát. Ezért is és más okokból a tábor ideje alatt a 12 m mély bejárati akna régi ácsolatának csak egy részét sikerült kicserélni. A munkát teljes terjedelmében csak a jövő évben, hétfélig munkák alkalmával tudjuk befejezni.

Fokozatosan zajlott a Bújó-likhoz közeli B-3-as víznyelőbarlang tisztítása. A benne összegyűlt vízholdta törmelék több hévfélig munkát adott. Az anyag, melyet teljesen szálféfalig eltávolítottunk, kb. 3 m³-t tett ki. Az igen szűk hely miatt a továbbjutást gátló 15-20 vödörnyi anyagot a járat végén hagytuk a vékony emberek részére, de az eddig legnagyobb akadály elhárult.

A Bújó-lik bejárati szakasza a lelketlen "túrázó" miatt igen szemetes, így a fokozatos tisztítás mellett többször elhasznált elemeket és üres műanyag palackokat kellett kivinni a barlangból. A barlang út mellett lévő bejárata sajnos egyre többször szorul takarításra.

4. A feltáró kutatások eredményeinek feldolgozása.

4.1. Adalékok a Bújó-lik genetikájához a feltáró munkák tükrében. (Németh Róbert)

Új bontási lehetőségek keresése közben felfigyeltünk a bejárathoz közeli szakasz néhány eltömődött járatára. A bejárattól néhány méterre a főágból jobbra és balra, egymással szemben egy-egy eltömődött járat felső szelvénye látható.

A jobb és baloldali járat feltételezésünk szerint egy összefüggő karsztjárat. A járatok iránya mindenképpen felkelti a figyelmet, mert a barlang fő járatirányára merőleges. A barlangban más ilyen irányú járat nincs.

Az új járat új koncepciót vetett fel a feltáró kutatást illetően, mert ha továbbra is (megközelítően) tartja az irányát, esetleg lehetőség van a szifonos ág kikerülésére.

A feltehetően egységes karsztjárat a bal oldala felé (tehát a szifon irányába) lejt.

A bejárat környéki járószint kipucolása mindenképpen fontos lenne, mert a szálkő aljzat vizsgálatával tisztázódna a két egymást keresztező járat közti korkülönbség.

Jelenleg a jobb oldali járatot bontjuk. Az elméletileg kedvezőbb bontási iránytól (bal oldal) való eltérést az indokolja, hogy hóolvadáskor erős vízcsobogást hallottunk a járatból.

A járat jelenlegi állapota (magas frekvenciás - közelről jövő - visszhang, és a látható hasadékszerű, részben szabad járat) megerősíti a feltevésünket, hogy ez a

víz a jelenlegi oldalághoz vezethet. A felszínen, a bejáratnál is jól látszik egy törésvonal (és hasadék), aminek a térképen való meghosszabbítása az oldalághoz vezet.

Az oldalágban való kutatások (az eddig helyszűke miatt meg nem vizsgált hasadékok) azt látszanak bizonyítani, hogy az oldalág - a térképeken rajzolt szelvényekkel ellentétben - magas, néhol hasadékszerű, amit az omlások által létrejött álfenekek tagolnak. Az oldalág egyik, járható hasadékába felmászva egy, az eredeti járattal egyező irányú felső járatot találtunk, ami valójában nem felső járat, hanem az oldalág álfenékkel elválasztott felső része. Így kerülhetett az oldalág jelenlegi végpontjára a továbbjutást elzáró, a szelvényt kb. félig-háromnegyedig kitöltő nagy kő.

A továbbjutást a szűk tér erősen nehezíti itt, de érdemes volna megkísérelni, már csak azért is, hogy adatokat kapjunk a barlangban történt eseményekre. Kárpát J. szerint egy vetődés ment végbe a barlang kialakulása után, a szifon és a T-folyosó-Akna találkozásának síkjában. Ezt az egyenest továbbhúzva, azt feltételezhetjük (az elmélet tükrében), hogy az oldalág egyenest metsző pontjánál a vetődés nyomait megtalálhatjuk.

Váróterem és környéke: Az új karsztjárat vizsgálata után logikusnak tűnt, hogy az eddig kevésbé vizsgált kisebb járatokat is alaposan tanulmányozzuk.

A Váróteremből a T-folyosó felett induló járat több szempontból is érdekes dolgokat vetett fel.

A Kárpát-féle izometrikus térképen az oldalág és a Váróterem felső járata szaggatott vonallal össze van kötve. A várótermi járatból erős vízhozam esetén történő, időnkénti vízfolyás ennek ellentmondani látszik, ugyan-

is logikus, hogy egy összefüggő járatból két irányba nem folyhat víz (víz igyanis az oldalágban is megjele-
nik). Az Akna felett lévő tányér nagyságú lyuk már ré-
góta ismert. Nagy esőzések, olvadáskor erős vízfolyás
indul belőle. Ami érdekes, hogy a lyukból szinte állan-
dóan szivárog, folyik ki víz. Megfigyeléseink szerint
nagy vízhozam esetén, amikor a lyukból "dől a víz", a
várótermi járatból is csepegés indul meg, a két lyuk
közti összefüggésre utal. Vagyis a régebben a várótermi
járatból folyó víz "megcsapolódott", új utat talált
magának.

Van még egy hely, ahol állandó vízszivárgás van, ez a
cseppkődrapéria feletti, kis méretű járat.

A két járatból szivárgó, nagyrészt állandó vízhozam egy
eddig ismeretlen, felsőbb járatot sejtet. A gondolat a
nagyon közel lévő 2 töbör miatt sem elvetendő.

A Váróteremből induló járat az elején lévő szűkület mi-
att nem járható. érdekes lenne vésni, mert beljebb
tágasabbnak látszik, és itt is lehet esély a szifon
megkerülésére.

4.2. A feltáró kutatások régészeti eredményei.

A feltáró kutatások régészeti leleteinek meghatározását
Ilon Gábor régész, múzeumigazgató végezte el, amely a
következő oldalakon látható.

ILON GÁBOR
JELENTÉS A TAPOLCAFŐI-FORRÁSBARLANG RÉGÉSZETI
LELETEIRŐL

A Bakonyi Barlangkutató Egyesület tagja, Iharos András 1993.március 12-én hozta az első leleteket az általam vezetett, területileg illetékes muzeumba. A leletek késő középkor - ujkoriak.

Ettől az időponttól kezdve, havonta legalább kétszer jártam kinn náluk, s szinte minden alkalommal adtak át újabb leleteket. Ezek között már volt 13-14.századi is, valamint kelta-római-közép- esetleg ujkori kovácsoltvas tárgy is. /A kerámiatöredéket és vastárgyat ld. a mellékleten!/ A vastárgy több kor- szakba is tartozhat, ezért a bizonytalan kormeghatározás. Lehet nyersvas szállítási alapegység /kelta-római/, vagy bányászszerszám is. Az előbbi esetben viszont másodlagosan használt. Végülis ez a magyarázata a bizonytalanságnak.

Segítségükkel sikerült megismerkednem a környék lakosaival, akiktől újabb információkhoz jutottam. Mégpedig: a lelőhely a Magyarország Régészeti Topog- ráfiája 4. kötete /Bp.,1970/ 73/1. lelőhelye vonatkozásában fontos, új tényt jelent, bizonyítható a források római kori megszállása. Közelebbről; DOMITIANUS /81-96/ érmét kaptunk rajzolásra /AS, Róma 90-91/, valamint gyűj- teményünk számára ajándékként kaptunk: Numerianus /283-284/ és I.Cinstantius /330-335/ bronz érméket.

A római kori megszállásra/forrásfoglalásra eddig semilyen adatunk nem volt.

A fent már említett későbbi leletek pedig a források és tő későbbi és folyamatos használatát jelentik. Erre eddig is voltak 1061-től adataink, hiszen a Tapolca malmairól innen datálható oklevelet ismerünk.

Ezzel párhuzamosan bevontam a munkába Futó János geológus /Zirc/, ő pedig Veress Mártont /Szhely/. Egy a barlanggal/forrásokkal kapcsolatos közös pub- likáció kézírata elkészült. Valószínű megjelenési helye: Karszt és Barlang.

Pápa, 1993.december 10.

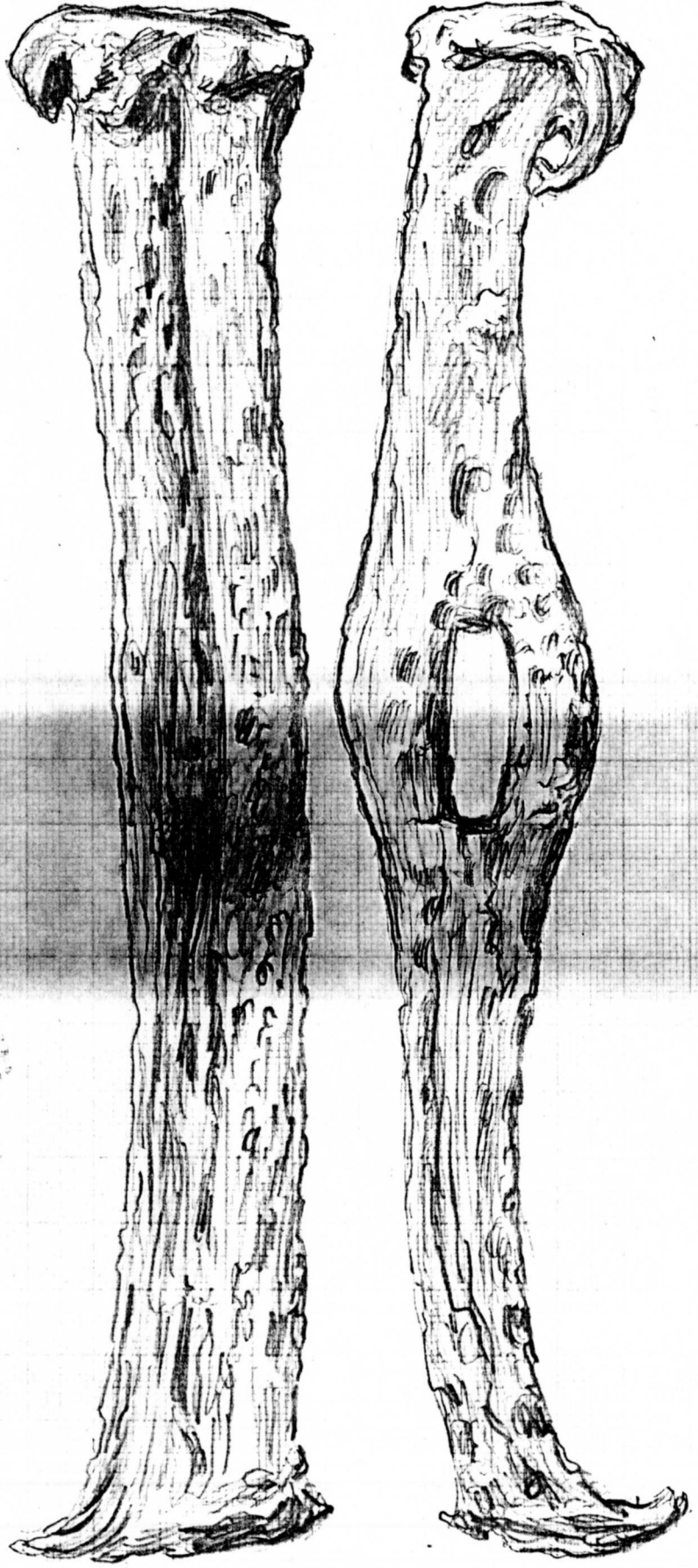
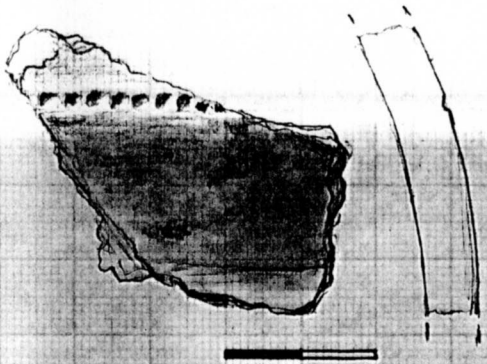

Domitianus (81-86)

Augustus

TAPOLCA FÓ
FORRÁS BARLANG

8501 Pápa, Várkastély
Pf. 208
Tel.: (89) 13-584

GRÓF ESTERHÁZY KÁROLY
KASTÉLY-ÉS TÁJMŰZEUM
8501 PÁPA PF. 208
T. 89/313-584 HUNGARY

Pápa, 1993. október 29.

Ikt. sz.: 207/93

Tárgy: Attya-pusztai forrás
régészeti leletei

SZAKVÉLEMÉNY

A víz és az ember településeinek összefüggése vitathatatlan tudományos tétel. Az ember természetátalakító tevékenységének egyik negatívuma azonban a vízfolyások, források megszüntetése. Ennek drasztikus módja esetünkben a bányászással együttjáró kiszáradás.

Ezért különösen fontos számunkra minden olyan adat, ami olyan helyre vonatkozik, ahol ma már nincs víz, de az emberi település, jelenlét kideríthető.

Tapolcafő környékén kb. 2 éve folytat kutatásokat - a Természetvédelmi Hivatal engedélyével és a területileg illetékes múzeum tudásával/Pápa/ - a Bakonyi Barlangkutató Egyesület.

Minden információt és a tárgyi anyagot eljuttatják hozzánk, hiánypótló tevékenységet folytatnak. Pl. nekik köszönhetően sikerült bizonyítanunk a tapolcafői források római foglalatát már az I.sz. második felében.

Szintén fontos új, általunk nem ismert /a Magyarország Régészeti Topográfiaja 4. kötetében sem szereplő/ lelőhelyet sikerült találniuk /forrásfoglalás?/ az Attya-pusztai karmelita rendház közelében, attól 1 km-re kb. 100 m-re. A már gyűjteményünkben lévő leletanyag XIV-XV.sz-i kerámia. A forrás mára kiapadt. Ettől a helytől kb. 700 m-re már a fenti Topográfia készítésekor megtalálták az Árpád-kori Attya falu helyét. Elképzelhető, hogy a rendház előtti hajdani forrás a falu középkori vízellátásával, vagy az oklevélből is ismert középkori malom működésével függ össze. Ugyanakkor az sem elképzelhetetlen, hogy a középkori /kora Árpád-kori!/ szolgálonépi kovács mesterséggel /Kovácsi helynév!/ függ össze ez az általunk megtalált középkori forrásfoglalás.

A jelzett hely kutatását nagyon fontosnak tartom, s a múzeum is bekapcsolódik a munkálatokba, esetleges szondázó régészeti kutatás is elképzelhető.

Ilon Gábor
régész, múzeumvezető

5. Barlangkataszterezés

5.1. 4412-es kataszteri terület

Ujabb adatokat sikerült találni a Kristály-barlangról.

Ujra feltérképeztük a kutatás alatt álló Töpéri-barlangot.

Megtaláltuk az 1991-es jelentésünkben említett Attyapusztai karsztos üreget (először Bihari 1981 említi). Felmérését 1994-ben végezzük el.

5.2. 4430-as kataszteri terület

A területen 7 új barlang térképezését végeztük el, pontos helymeghatározásukat a 10.000-es EOTR térképek beszerzése után végezzük el.

6. Csoportélet

6.1. Csoportélet (Tapolcafő) (Iharos András)

Az 1993-as évben sajnos tapolcafői munkabrigádunk csak egy taggal bővült, de egész év folyamán bontások alkalmával mindig volt vendégünk.

Az ajkai csoporttársaink is sokszor jöttek el segíteni és mi is sokszor mentünk el hozzájuk.

Részt vettünk a kab-hegyi kutatótáborban, a rostallói vulkánspeleológiai táborban, jelen voltunk a vándorgyűlésen is.

Kutatótáborunkat 1993. augusztus 7-14. között rendeztük meg Tapolcafőn, átlag 6 fő részvételével.

Sokat segített a még tavaly a Vízműtől kapott kutatóház, melybe villanyvilágítást vezettünk, gázűzhelyet szereztünk. A falusiak közül is páran segítettek a kutatást, pl. szerszámnyelezéssel, eszközöket adtak kölcsön. A nyári táborban egy alkalommal kaptunk egy láda paprikát, paradicsomot, stb.

6.2. Csoportélet (Ajka) (Gyurman Csaba)

A csoport életére nagyon rányomta a bélyegét, hogy létszámunk továbbra is nagyon alacsony. Egyre többen járnak maszekolni, vállalkozók lettek, így nem járnak ki a barlangokba. Az év közben két aktív tagunk esett ki műtétek miatt, egyik 3 hónapra is.

Rendszeresen csak 2-3 ember járt ki a kutatóházba, így a nagyobb volumenű munkákat nem tudtuk elvégezni, olyan munkákat végeztünk, amelyhez ez a kis létszám is elegendő.

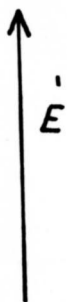
Továbbra is rendszeresen tartjuk a kapcsolatot az Alba Regia, a Heliktit és a Bauxit csoporttal.

Az 1993-as vándorgyűlésen 6 fővel képviseltettük magunkat.

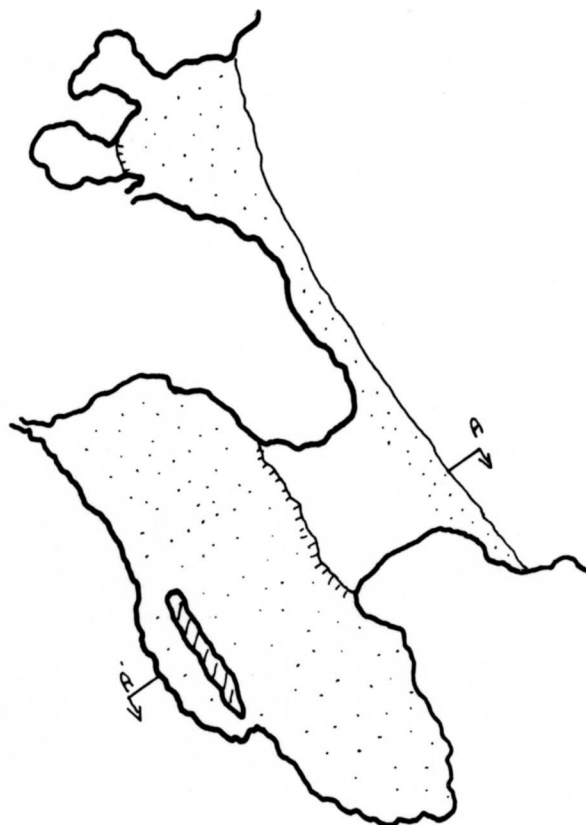
Nyári táborunkat augusztus 14-től 22-áig tartottuk a Kab-hegyen sárcsi-kúti kutatóházunkban átlagosan 7 fő részvételével.

Ebben az évben is közreműködtünk az Ajkai Gyermekek Háza barlangkutató szakkörének vezetésében és a programjaik megszervezésében és lebonyolításában. Esetenként a gyerekek is részt tudnak venni, segíteni tudnak kutatómunkánkban.

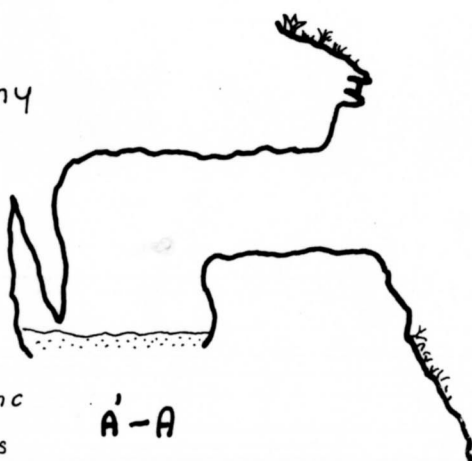
Benedek-hegyi-barlang (Veszprém)

alaprész

Szelvény

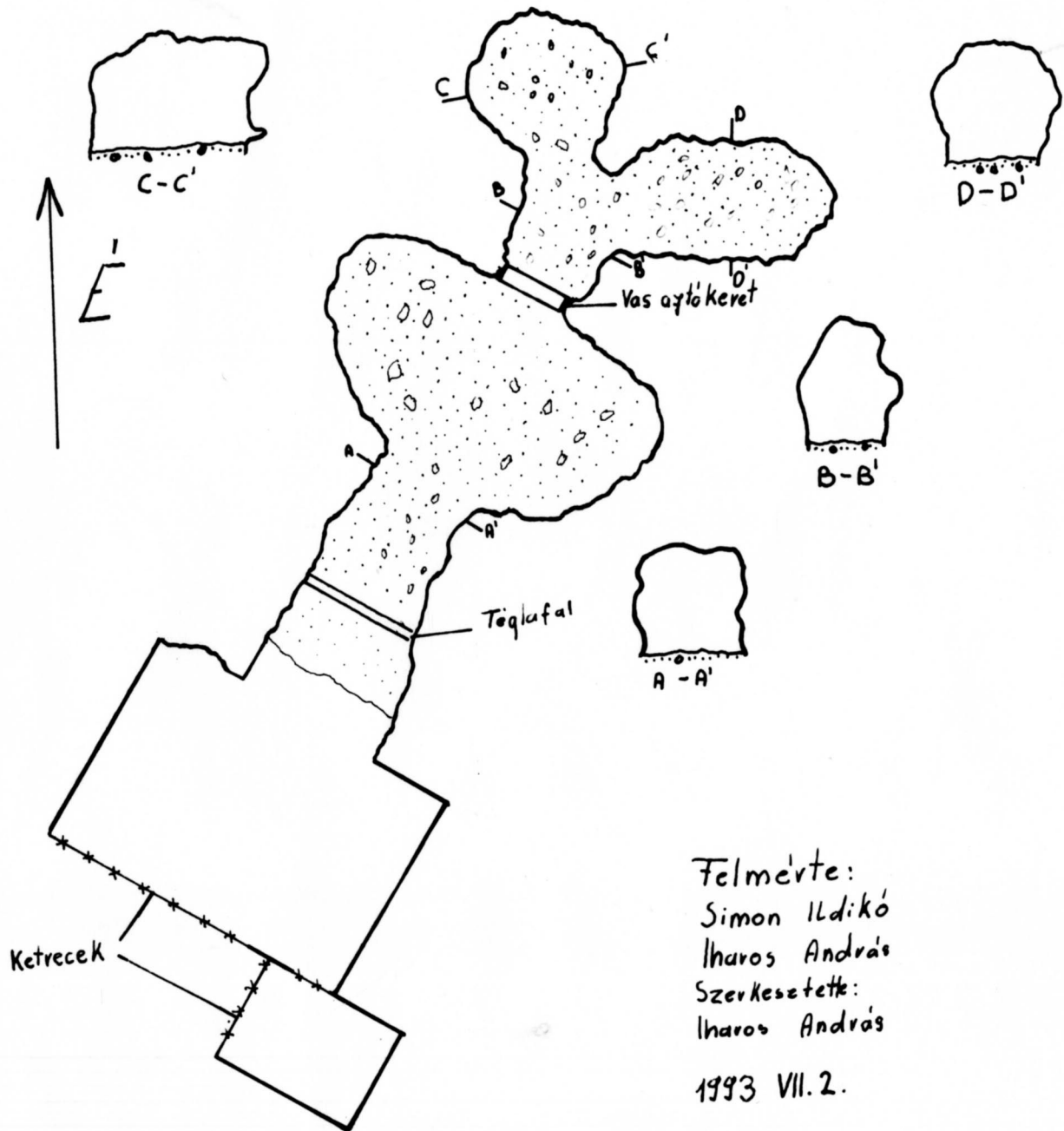
Felmérte: Reinitz Ferenc
Iharos András
Szerkesztette: Iharos András
1993. 1. 2.

A-A

M 1:50

Medve-barlang (Veszprém)

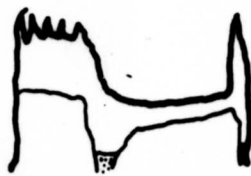
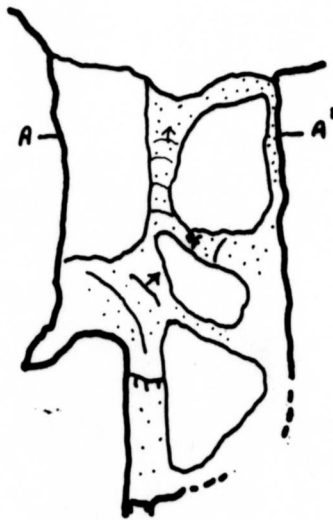
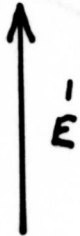

Felmérte:
Simon Ildikó
Iharos András
Szerkesztette:
Iharos András
1993 VII. 2.

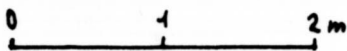
M 1:100

Tekeres-völgyi Szunyogos barlang
Veszprém

M 1:50

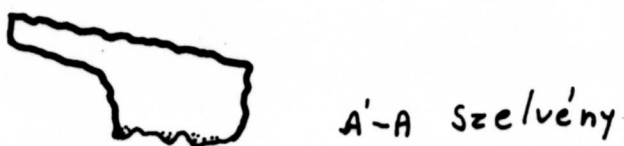
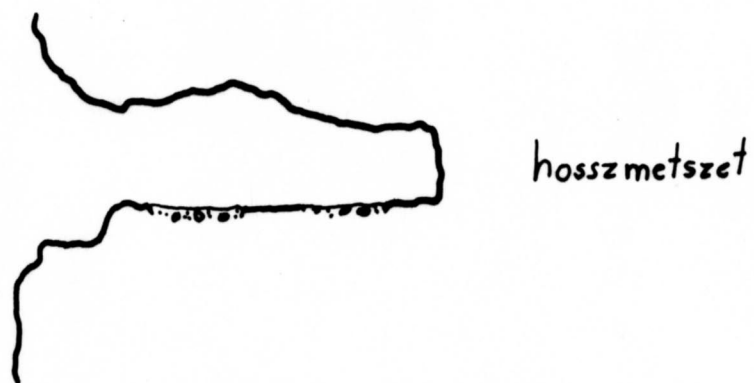
Felmérte és
szerkesztette:

Iharos András

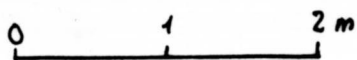
1993. V. 10.

Tekeres völgyi Háromszög barlang

Veszprém

M 1:50

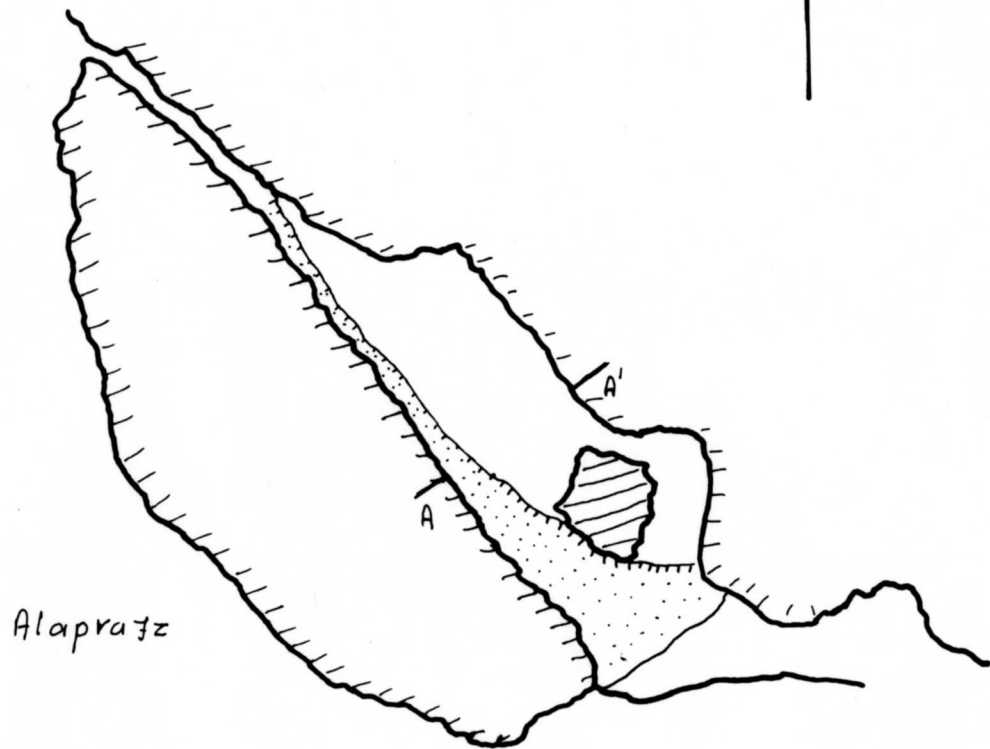
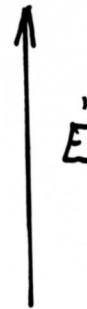

Felmérte: Reinitz Ferenc
Iharos András

szerkesztette: Iharos András

1993 V. 10.

Tekeres-völgyi-átjáró barlang (Veszprém)

Alaprajz

Szelvény

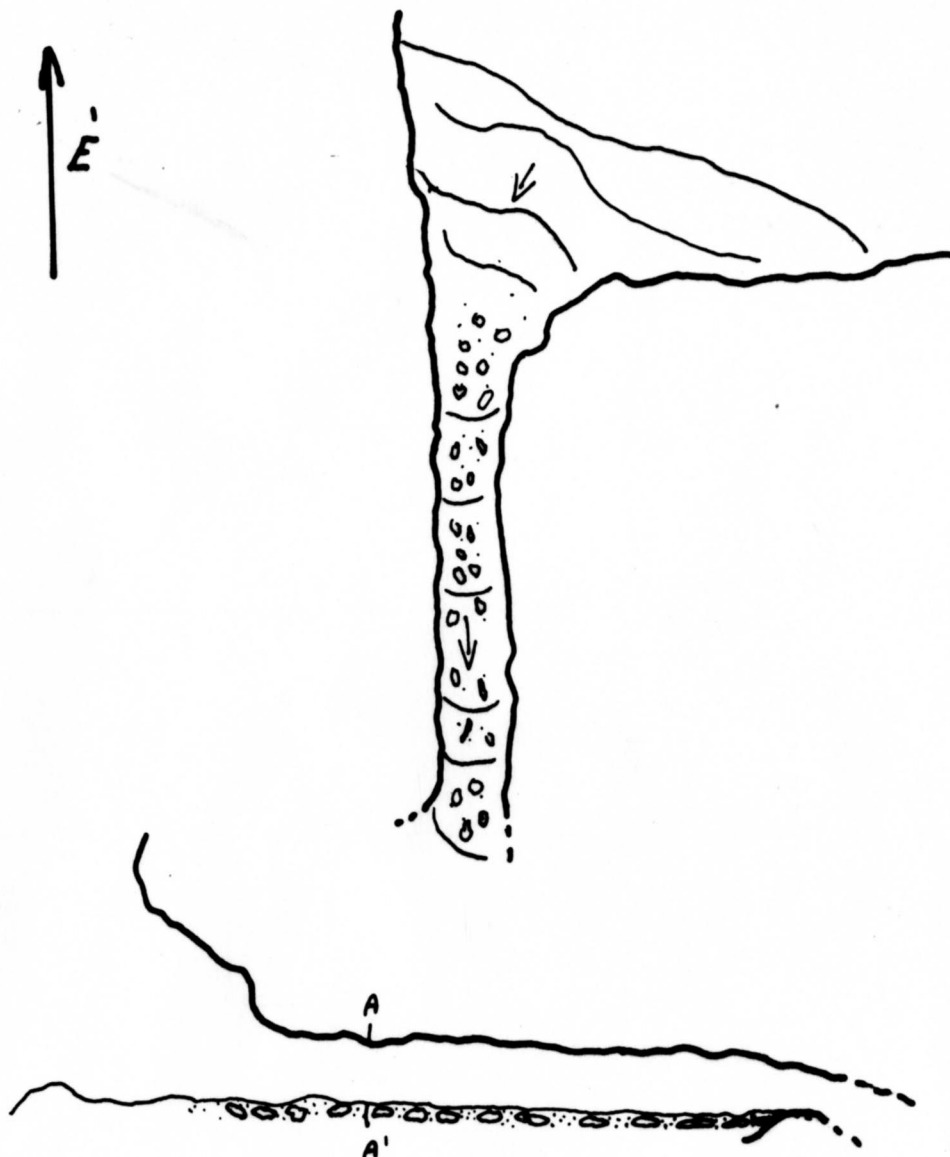

M 1:50

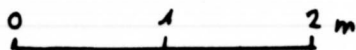

Felmérte: Reinitz Ferenc
Ihavos András
Szerkesztette: Ihavos András
1993. 1. 2.

Tekeves völgyi szűk barlang
veszprém

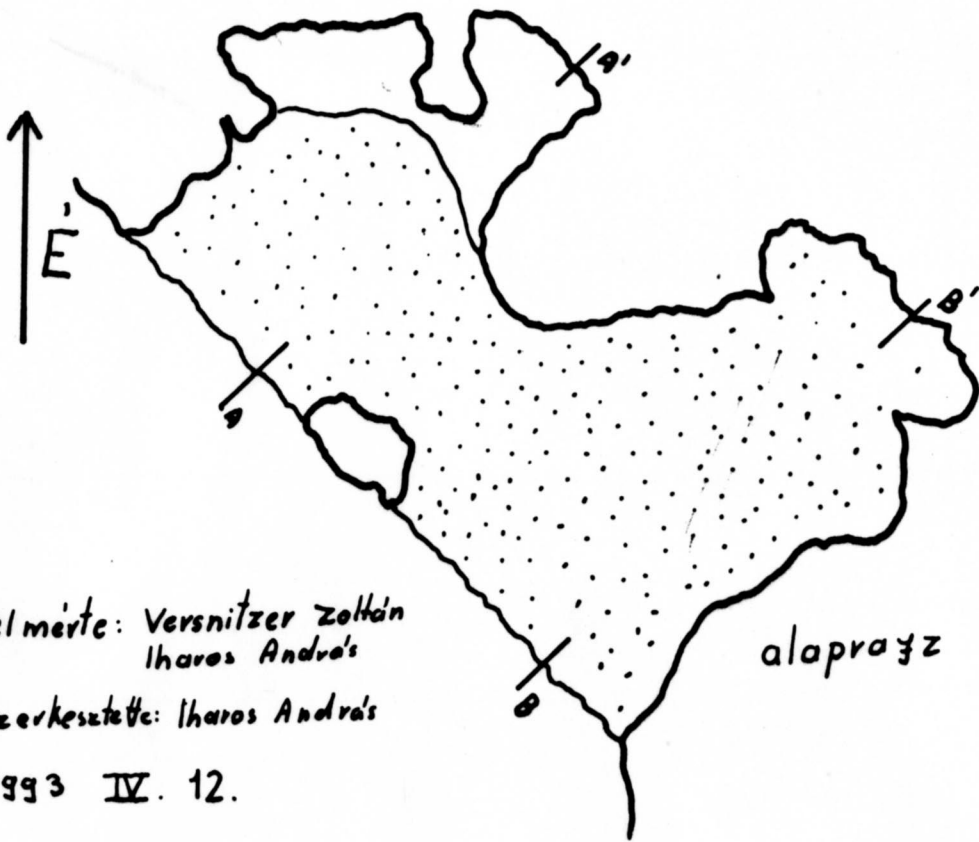
M 1:50

Felmérte:
Reinitz Ferenc
Iharos András
Szerkesztette: Iharos András

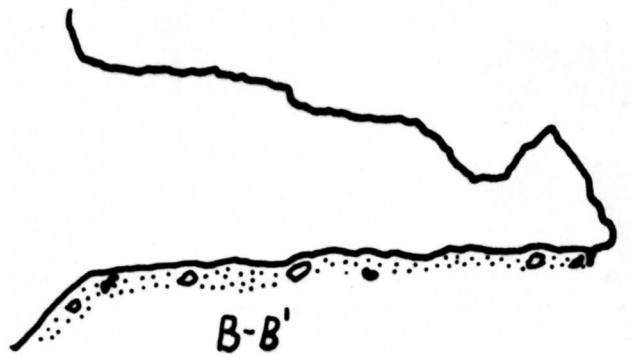
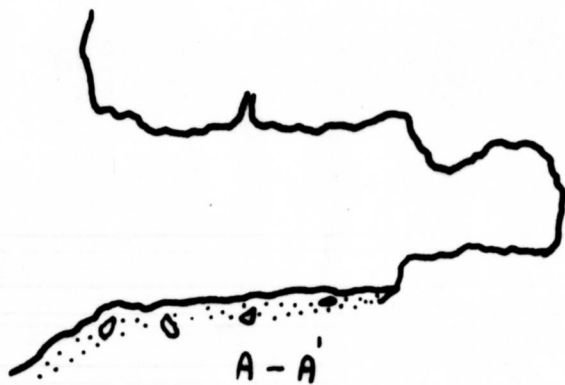
1993 V. 10

Vár-hegyi 1. sz. barlang

Felmérte: Versnitzer Zoltán
Iharos András
szerkesztette: Iharos András
1993 IV. 12.

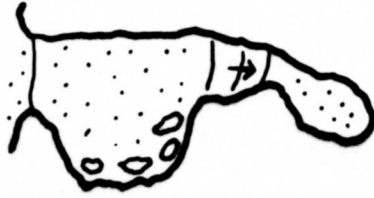
Szelvények

0 3m

M 1:50

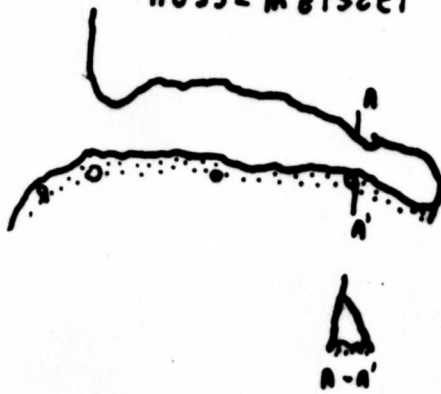
Vár-hegyi 2. sz. barlang

alaprozsz

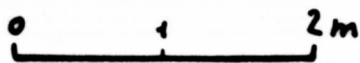

hosszmetset

M 1:50

Felmérte: Versnitzer Zoltán
szerkesztette: Iháros András

1993 IV. 12.

Irodalomjegyzék

- Alexay Z.(1967):A tapolcafői karsztforrások. Term.tud. Közl. p.473-475.
- Bihari (1981):A Meteomis noszkyi lelőhelye. Földt.Közl.
- Eszterhás I.(1983a):A Bakony barlangjai. In Bakony, Balaton-felvidék. Utikalauz. Bp.
- Eszterhás I.(1984a):Lista a Bakony barlangjairól. A Bakonyi Term.Tud. Múz.Közl. 1984. 3.sz. p. 13-30.
- Gyurman Cs. szerk.(1988):A Bakony Bgk. Egy. 1988. évi jelentése Ajka 1988. Kézirat
- Gyurman Cs. szerk.(1991):A Bakony Bgk. Egy. 1991. évi jelentése Ajka 1991. Kézirat
- Jaskó S.(1935):A Pápai-Bakony földtani leírása. Földt. Szemle melléklete. Bp.p.6, 10, 15, 25, 26.
- Jaskó S.(1936a):A Pápai-Bakony hidrológiája. Hidr.Közl. p.205-211
- Jaskó S.(1936b):Adatok a bakonyi karszt ismeretéhez. Turisták L. 48. p.58-59.
- Kárpát J.(1978b):A Bujó-lik kutatása. Alba Regia Bkcs. évk.
- Koch A.(1870):Földtani utazás a Bakony nyugoti részeiben. Term.Tud. Közl. II.évf. p.375,383, 439-440.
- Dr. Léczfalvy S.-Lukács L.(1969):Pápa vízellátásának gazdaságossági számítása. Hidrogeológiai tanulmány. Bp. 1969.szept.26. Vizügyi Tervező Vállalat.
- Markó L.-Almássy G.(1961):A Bujó-lik víznyelőbarlang. Term.tud. Közl. 92(7) p.324-325.
- OTVH Barlangtani Intézet barlangleltár.
- Tóth F.(1934):Tapolcafői forrásoknál. Ifj. és élet. 10. (1934-35) p.4-6. Bp.

Veress M. (1980): Adatok a Bujó-lik morfogenetikájához.
Cholnoky J. Bkcs. évi Jelentése.
Kézirat.